

Den personlige beretning: Rusland – i går, i dag og i morgen. Om sammensværgelsesforestillingerens ulidelige lethed

Temanummer: Det moderne Rusland i krig

Barndommens gade

Jeg var som barn en Spørgejörgen, der ville have besked om alt muligt mellem Himmel og Jord. Min Mor spurgte jeg især om de himmelske sager, mens min Far måtte holde for, når det drejede sig om jordiske spørgsmål. Både Mor og Far tog det pænt og svarede tålmodigt – undertiden med besked om, at det ville jeg forstå, når jeg blev stor.

Jeg voksede op i 1940-1950'erne i en midtjysk stationsby og var meget bange for russerne, som de voksne talte så meget om. Jeg havde aldrig set en russer, kun et dårligt foto i avisen af en sorthåret Josif Stalin (som i øvrigt ikke var russer) og en hvidhåret Andrej Vysjinskij, som optrådte i FN, når der var politiske kriser. Og det var der tit – kuppet i Tjekkoslaviet i 1948, Atlantpagtens dannelse i 1949, Koreakrigens udbrud i 1950, skueprocesserne i de kommunistiske lande i Østeuropa og meget andet.

Far fortalte mig, at kommunisme og nazisme var det samme. Mor var bange for, at kommunisterne ville tage vores slagterbutik fra os. Sådan havde de jo gjort i Rusland, og smed Christensen i Tværgade, der var kommunist, mente også, at der kun skulle være én butik i Kjellerup ligesom i Rusland. Om sommeren efter fyraften udgjorde han sammen med Far, barber Andersen, tømrer Hvam og vandværksbestyrer Mikkelsen gadens parlament, der mødtes på fortovet ved vores hus for at diskutere aktuelle politiske spørgsmål. Jeg var ivrig tilhører.

I Kjellerup var der en arbejdsmand, der boede i den del af byen, der i folkemunde hed Stalingrad. Han var ansat på elektricitetsværket og gravede bl.a. stolper til elektriske ledninger ned i jorden. Han var også kommunist; i alt var der godt en snes personer i byen, der stemte på DKP ved valget i oktober 1945. Jeg kom senere som elektriker til at arbejde sammen med Ejner, der var en venlig og skikkelig mand med eget lille hus, kone og to drenge – kommunist med et menneskeligt ansigt.

 **Jeg lærte at forstå, at der kunne være kæmpeforskel på de
forestillinger, man havde om virkeligheden, og så selve
virkeligheden**

Jeg var også bange for indbrudstyve, som jeg havde set tegninger af og derfor vidste, at de bar sort maske og var udstyret med et koben til at brække døre

BENT JENSEN

dr. phil. og professor emeritus
ved Syddansk Universitet,
benadam38@gmail.com

og vinduer op med. En dag hørte jeg Far sige til Mor, at nu var en tyv blevet lukket ud af fængslet efter udstået straf. Jeg plagede min Far om, at han skulle vise mig tyven, og satte mig på trappestenen ved indgangen til Fars butik ved Korsvejen. Efter lang tids venten kom Far ud og sagde, at nu kom tyven cyklende. Jeg kiggede og kiggede, men kunne ikke se nogen tyv med maske nogen steder. Far forklarede mig, at det var den pæne herre i gråt jakkesæt og med briller, som var tyven. Så blev jeg så klog. Både kommunister og tyve kunne have menneskelige ansigter. Jeg lærte at forstå, at der kunne være kæmpeforskelle på de *forestillinger*, man havde om virkeligheden, og så selve virkeligheden.

Mors og min frygt for, at kommunisterne skulle komme og tage Fars butik, forsvandt en skønne dag i skolegården. Jeg hørte nogle af mine skolekammerater, som var klogere end mig, snakke om kommunister i frikvarteret og spidsede øren. Stor blev min lettelse, da jeg forstod, at ingen af deres fædre var kommunister eller sympatiserede med kommunismen. Mødrene spillede ingen rolle.

Møder med virkeligheden

I 1956, da jeg var blevet 18 år og elektrikerlærling, indtraf Ungarnsopstanden, som jeg fulgte, så godt, som det nu lod sig gøre i Pressens Radioavis, Aktuelt Kvarter og Kjellerup Avis. Jeg var på Tinghuset for at give min skærv til Ungarnsindsamlingen. Frk. Petersen, sekretæren, tog imod pengene og førte beløbet ind i en protokol. Jeg havde på det tidspunkt fået min egen radio, som jeg havde købt af Strøg-Hitler, der kørte til Aarhus på sin ladcykel og opkøbte gamle ting og sager. Det var en elendig radio, og den begyndte at sætte ud – eller måske var det sovjetiske støjsendere? – mens jeg sad på mit værelse med det ene øre klistret til apparatet for at høre nyt. Hos boghandler David Christensen købte jeg digtsamlingen *Rødt er blodet i Pests gader* med bidrag af bl.a. Halfdan Rasmussen og Tom Kristensen, udgivet af Komiteen for frisindet Kulturkamp til fordel for Røde Kors' Ungarnshjælp. I Missionshuset hørte jeg ungarske flygtninge fortælle om livet i det kommunistiske Ungarn. En ung og hårfager ungare ved navn Peter Eszterház læste patriotiske ungarske digte op.

Den storpolitiske virkelighed var pludselig blevet nærværende i Kjellerup.

Min gymnasietid på Rønde Kursus 1958-1960 var, som jeg husker det, stort set apolitisk. Vi var mest af alt interesseret i os selv og vore egne tanker om livet og døden. I historietimerne hørte vi intet om Rusland eller Sovjetunionen, men tilfældigt så jeg en dag i bunken af tryksager på bordet ved hovedindgangen en pjece. Jeg var nu tyve år, havde for længst været på session og skulle snart til at aftjene værnepligt. Pjecen lokkede med, at man kunne lære russisk samtidig med, at man aftjente sin værnepligt. Man kunne henvende sig om optagelse, når man havde bestået studentereksamen. Det lød spændende.

Jeg skrev til den militære myndighed, der var opgivet i pjecen, og nogen tid senere fik jeg besked tilbage om, at jeg var blevet optaget og skulle melde mig

ved indgangen til Marielundlejren uden for Holbæk for at påbegynde rekrutuddannelse. To måneder senere blev jeg og de øvrige udvalgte på ladet af en lastbil overført til Svanemøllens Kaserne i København, hvor undervisningen i russisk sprog og sovjetiske samfundsforhold foregik i en barak i Ryvangen. Der blev vi indkvarteret i en anden barak. Vi blev undervist fra 8-12, og om eftermiddagen fortsatte den militære uddannelse med at marchere, stå ret og rør, præsentere gevær, kravle gennem cementrør og håndtere skydevåben på skydebanen på Amager Fælled. Det sidste kunne jeg godt lide.

Vi modtog en fortræffelig undervisning, ikke alene i russisk sprog, men også i sovjetiske samfundsforhold af bl.a. Dr. Dionysos König, der var flygtet fra nazisternes jødeforfølgelser i Slovakiet, der efter 1945 blev omdannet til en kommunistisk stat, hvor han heller ikke kunne leve (jeg tænkte på min Fars udsagn om, at kommunisme og nazisme er det samme). Der blev i barakken i Ryvangen lagt et solidt og realistisk grundlag for videre studier af Rusland/Sovjetunionen.

Illusioner i Den Lærde Republik

Jeg ville være historiker, så det lå lige for at udnytte de russiskkundskaber, jeg havde fået i hæren, til at specialisere mig i Sovjetunionens historie. Jeg valgte russisk som bifag og historie som hovedfag. Der var ikke på universiteterne i Aarhus eller København nogen særlig interesse for Rusland/Sovjetunionen uden for de små slaviske institutter, hvor hovedvægten lå på sprog og litteratur.

I de år, jeg studerede (1962-1969), og i årene som universitetsansat i København i 1970-1980'erne var illusionerne om det sovjetiske system og om marxismen-leninismen som ideologi udbredt i den lærde republik. I USA opstod der en såkaldt revisionistisk skole, hvis mange tilhængere gjorde sig store anstrengelser for at overbevise andre om, at Sovjetunionen faktisk var et pluralistisk samfund med forskellige interesseorganisationer, der repræsenterede de forskellige sektorer i samfundet. Der var ganske vist kun ét politisk parti, men det var opdelt i forskellige fraktioner, og selv om der kun var opstillet én kandidat i hver valgkreds, så var der forud for opstillingen foregået en omfattende demokratisk proces.

I Danmark var disse illusioner også udbredt, især på Slavisk Institut i Aarhus og på Sydjysk Universitetscenter i Esbjerg. Professor Knud Rahbek Schmidt kaldte os, der havde lært russisk i forsvaret, for pindsvinedrengene – og det var ikke kærligt ment. Hvis man ville forstå Sovjetunionen, lød det, måtte man begynde med at sætte sig ind i den sovjetiske selvforståelse, der var grundlaget for alt. Faktisk var det sovjetiske system mere demokratisk end de vestlige demokratier. Der fandt nemlig i modsætning til i Danmark en omfattende politisk deltagelse sted;¹ millioner af sovjetborgere deltog i studiekredse om marxisme-leninisme og socialismens opbygning efter arbejdstid osv. (der var tale om tvangsudskrevne partimedlemmer). Da de grundlæggende modsætninger i samfundet var løst i og med socialismens sejr (som Stalin havde proklameret i 1936), var der jo sådan set ingen grund til at have forskellige politiske partier,

der repræsenterede forskellige klasser osv. osv. Mange lærde folk havde jo også så at sige bevist, at Stalin ikke var nogen tyran, men tværtimod en stor demokrat (og dertil alle tiders børneven).

Jeg blev varigt vaccineret imod at tro på lærde folks dømmekraft i politiske sager, da jeg arbejdede med bogen *Stalinismens fascination og danske venstreintellektuelle* (1984). George Orwell skrev i sin tid med rette, at man skulle tilhøre intelligentsiaen for at fæste lid til den løgnagtige sovjetiske og kommunistiske propaganda om den sovjetiske politistat.

Jeg blev varigt vaccineret imod at tro på lærde folks dømmekraft i politiske sager, da jeg arbejdede med bogen *Stalinismens fascination og danske venstreintellektuelle* (1984)

Illusionerne og vrangforestillingerne om Sovjetunionen i den lærde republik stod i kø lige til det sidste. En af mine kolleger kunne f.eks. berette, at Andrej Sakharov af befolkningen blev betragtet som en landsforræder. Det var en af KGB's tesar i den omfattende desinformation og de påvirkningskampagner, der i de år fandt sted fra sovjetisk side. Fredsbevægelsen, hvor flittige og dygtige DKP'ere havde stor indflydelse, var i høj grad offer for sovjetisk desinformation. Først da det sovjetiske system og det sovjetiske imperium begyndte at gå i opløsning, og sovjetiske repræsentanter selv iværksatte et nådesløst opgør med hele løgnfabrikken, vaklede de troende uden for Sovjetunionen.

I den sidste fase af sammenbruddet kom nogle nye illusioner til udbrud fra anden side. Der var hos nogle ikke-kommunister en omfattende træghed og uvilje imod at aflægge tillærte og tilvante billeder af Sovjetunionen. Modstanden imod at anerkende de faktiske forandringer, der fandt sted i anden halvdel af 1980'erne under Gorbatsjov og Jeltsin, gav sig ligefrem udslag i forestillinger om, at perestrojka i virkeligheden var en snedig plan om at føre Vesten bag lyset.

Jeg var medlem af regeringens Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU) i 1980'erne og måtte derfor påhøre SF's formand Gert Petersens udlægning af forholdene i verden, herunder i Sovjetunionen. Han skrev også et par bøger om *Socialismens nødvendighed* (1980) og om, at folkemorderen Lenins ideer om, hvordan et godt socialistisk samfund skulle udrettes, stadig var aktuelle, *Verden er ung endnu* (1984). En anden tungetaler var fredskæmper og journalist med tætte forbindelser til skiftende KGB-officerer Jørgen Dragsdahl. Han belærte alle os andre i SNU om, at den stupide Ronald Reagan og USA var skyld i oprustning og krigsfare. Det blev naturligvis svært at opretholde den opfattelse, da Reagan i 1987 indgik den store nedrustningsaftale med Gorbatsjov.

Ud over de akademiske sysler på og i forbindelse med universitetet, brugte jeg megen tid på dagligt at følge med i den rivende udvikling i Sovjetunionen. De amerikanske finansierede radiostationer i München, *Radio Liberty* og *Radio*

Free Europe, udgav løbende et fantastisk trykt materiale – en bulletin med grundige, dokumenterede artikler, og nogle hæfter med løbende oversættelser af avis- og tidsskriftsartikler på mange sprog. Jeg havde mit hyr med at overbevise chefen for Universitetsbiblioteket i Odense om, at biblioteket skulle abonnere på disse publikationer. Var der ikke tale om anti-sovjetisk propaganda?

Jeg undrede mig også over trægheden blandt nogle af de mange kloge medlemmer i SNU. Jeg fik mulighed for at komme med et oplæg i 1988, som jeg kaldte *Ti teser om, hvorfor Sovjetunionen ikke længere eksisterer*. Med anvendelse af konkrete eksempler på det igangværende sammenbrud argumenterede jeg for, at vi måtte opgive de tilvante forestillinger om, hvad Sovjetunionen var for en størrelse, fordi unionen befandt sig i en revolutionær situation, hvor de gamle sovjetiske kræfter havde mistet troen på, at de havde ret til at herske over mennesker og nationer, som ikke længere ville lade sig beherske.

Det var min opfattelse, at de fleste i SNU opfattede mine argumenter som værende så langt ude, at de ikke kunne tages alvorligt. Men virkeligheden satte sig igennem, og snart hørte Sovjetunionen faktisk op med at eksistere. Det var et øjeblik af stor skønhed.

Den Russiske Føderation er ikke Sovjetunionen

Det nye Rusland blev til efter en meget svær og kompliceret fødsel. Den socialistiske kommandoøkonomi brød sammen, det enerådende kommunistparti blev sat fra bestillingen, den altomfattende censur blev afskaffet, og den sovjetiske befolkning fik mulighed for at rejse ud for at se, hvordan der så ud på den frie side af Jerntæppet. Undertvungne ikke-russiske nationer i det sovjetiske imperium erklærede sig for selvstændige stater. Tilbage blev en stat, som stadig strakte sig fra Østersøen til Stillehavet, men med en stærkt reduceret befolkning på kun halvdelen af imperiets 300 millioner indbyggere.

Den Russiske Føderation (RF) på i dag omkring 145 millioner indbyggere, hvoraf 80 pct. er russere, er fortsat en atommagt med et betydeligt konventionelt militær. Det kan dog hverken kvantitativt eller kvalitativt sidestilles med USA's og NATO's militære styrker.

RF er en stat, hvis borgere har frihedsgoder og muligheder, som den sovjetiske befolkning kun kunne drømme om. Befolkningen i RF er veluddannet og velorienteret om verden uden for Rusland. Borgerne kan frit rejse ud af landet og vende hjem igen. Efter en meget svær overgangsperiode fra et sovjetisk totalitært marxistisk-leninistisk regime med en uproduktiv kommandoøkonomi, total censur og befolkningens nær totale afspærring fra omverdenen er der opstået en stat, der bygger på privat ejendomsret og markedsøkonomi, dvs. kapitalisme. Der har været en betydelig økonomisk vækst, som især er kommet byernes middelklasse til gode. Ruslands økonomi er integreret i verdensøkonomien. De store medier er underlagt statskontrol, men befolkningen har fri adgang til internettet og til andre uafhængige medier, hvor kras kritik af regimet kan komme til orde.

Rusland er historisk et *europæisk* land, hvis kultur ligesom de andre europæiske nationer inklusive Ukraine bygger på kristendommen, som blev antaget af den russiske storfyrste samme år, som kong Harald Blåtand gjorde danerne kristne (988). Den nuværende russiske kultur i bredeste forstand har meget lidt at gøre med den sovjetiske. Marxismen-leninismen er stendød. Der er ingen anti-semitisme, og jøder kan bære jødiske symboler på gaden uden risiko for chikane eller overfald – i modsætning til i Vesteuropa med en stærkt voksende muslimsk befolkning tilvandet fra Mellemøsten og Nordafrika.² Trods disse enorme forskelle på Sovjetunionen og Den Russiske Føderation bliver vi stædigt ved med at bruge betegnelsen ”Rusland”, ”russere” og ”russisk”, når vi mener Sovjetunionen, sovjetborgere og sovjetisk. Når man hører og læser vestlige politikere, er det, som om Lenins, Stalins, Khrustjovs og Brezjnevs *Sovjetunion* er nøjagtig det samme som den nuværende *russiske Føderation*.

Men det Rusland, der opstod efter Sovjetunionens sammenbrud, adskiller sig altså radikalt fra Sovjetunionen – mht. areal, befolkningssammensætning og -størrelse, politisk og økonomisk system, kultur og ideologi samt befolkningens frihedsgoder. Det har naturligvis været en stor skuffelse at iagttage, hvordan en selvhævdende og xenofobisk nationalisme har vundet frem efter de gode år under Boris Jeltsin. Men det betyder ikke, at Putin er en ny Stalin, eller at Den Russiske Føderation blot er Stalins Sovjetunion under nyt navn.

Den Russiske Føderation sammenlignet med USA/Vesten

Den russiske propaganda og regimets repræsentanter omtaler Vesten, især USA, som Ruslands fjende, der vil styre alt i verden. Men den russiske befolkning er i høj grad amerikaniseret og præget af amerikanske ideer og stil. Vestlig propaganda betegner tilsvarende Rusland som fjende, og især USA er i de senere år blevet grebet af et Ruslandshysteri, der kan minde om McCarthy-årene. Dog med den forskel, at der faktisk var noget om McCarthys påstande om sovjetiske spioner i det amerikanske system, mens det nuværende hysteri om Trump som Kremls agent er aldeles uden grundlag.

RF er sammenlignet med USA og de velstående (vest)europæiske lande med effektive økonomier et fattigt land med en elendig økonomi. BNP er kun på størrelse med Sydkoreas eller fem gange større end Danmarks. USA's økonomi er 14 gange større end Ruslands. Den russiske økonomi er meget sårbar, da den er stærkt afhængig af svingende verdensmarkedspriser på olie og naturgas, som er landets hovedeksport. Der har fundet en omfattende eksport sted af kvikke hoveder, som især USA og Israel har nydt godt af. Lyspunkter er en stigende grad af selvforsyning med landbrugsprodukter, ironisk nok takket være vestlige sanktioner.

Befolkningen skrumper, fordi der fødes for få børn. Sundhedsvæsenet for den brede befolkning er i en sørgelig tilstand. Infrastrukturen er generelt meget dårlig. Korruptionen gennemtrænger systemet og samfundet fra øverst til nederst. Det juridiske system misbruges til at forfølge og afstraffe personer, som regimet eller magtfulde personer betragter som generende.

Landet er ude af stand til at fremstille en russisk personbil af en kvalitet, som kan eksporteres. Den russiske befolkning køber vestlige biler, hvis man har penge til det. Aeroflot flyver med amerikansk producerede Boeing fly. Det eneste område, hvor RF er konkurrencedygtig, er på det militærindustrielle område. Som militærmagt er Rusland dog USA og NATO håbløst underlegen. USA's militærbudget er ti gange så stort som det russiske og udgør en tredjedel af verdens samlede militærudgifter. USA brugte i 2016 mere på militæret end Kina, Saudiarabien, Rusland, Storbritannien, Indien, Frankrig og Japan *tilsammen*. USA har over 60 permanente allierede fordelt over hele kloden. Rusland har ingen allierede, medmindre man vil betragte Syrien som allieret.

Årsager til det dårlige forhold mellem Rusland og Vesten

Den russiske ledelse bærer en stor del af ansvaret for den forværring i forholdet, der indtrådte efter hvedebrødsårene efter kommunismens sammenbrud. Men Moskva bærer ikke *alene* skylden herfor. Vestens politikere og deres rådgivere har også en betragtelig del af ansvaret. Vi har behandlet russerne og RF som en nation, der blev besejret af os. Men det var ikke russerne, men Sovjetunionen og det kommunistiske system, der blev besejret – og ikke af os, men af de mange nationer inklusive den russiske nation i en række fredelige revolutioner i de mange sovjetrepublikker – den russiske, den ukrainske, den estiske, den litauiske osv.

Vi har ikke haft blik for den ydmygelse, det var for en gammel *europæisk* civilisation som den russiske at blive formynderisk behandlet af ofte arrogante og bedrevidende rådgivere og ”eksperter” fra USA og Vesteuropa. Efter den fremherskende vestlige opfattelse var NATO's udvidelse mod øst i 1990'erne både naturlig og uproblematisk. Russiske indvendinger blev ikke taget alvorligt, fordi vi ikke mente, at der var nogen grund til at høre efter Ruslands argumenter. Vi havde jo vundet Den Kolde Krig, vi var de stærke og gjorde, hvad der passede os. Anna Libak har for nylig givet en kort opremsning af forløbet:

- Det genforenede Tyskland blev optaget i NATO trods Ruslands protester. Under H.W. Bush besejrede USA Irak i Golfkrigen, hvor det demonstrerede sin overlegne militærteknologi over Iraks sovjetiske våbensystemer. Under Clinton blev Polen, Tjekkiet og Ungarn medlem af NATO i 1999. Under G.W. Bush blev yderligere syv tidligere sovjetrepublikker eller lydstater – Estland, Letland, Litauen, Slovakiet, Slovenien, Bulgarien og Rumænien optaget i 2004.
- USA invaderede desuden to tidligere allierede med Sovjetunionen, Afghanistan og Irak. Bush fik de øvrige NATO-medlemmer til at afgive løfte om, at også Ukraine og Georgien kunne blive medlemmer. Under Obama fortsatte udvidelsen og magtdemonstrationerne for fuld skrue
- Kroatien og Albanien blev indlemmet i NATO, og Libyens regime med Gaddafi i spidsen blev nedkæmpet og Gaddafi dræbt. Amerikanske tropper blev stationeret i Australien og på Filippinerne, amerikanske droneangreb blev tidoblet, og USA's militære operationer i Afrika optrappet. Under

Trump er NATO blevet udvidet med Montenegro, og Nordmakedonien står for tur.³

Set med Ruslands øjne udgjorde USA's/NATO's militære triumftog en militær trussel mod Rusland. Især så man med stor alvor og bekymring på Ukraines NATO-medlemskab, som bl.a. ville betyde, at den russiske Sortehavsflåde i Sevastopol kom til at befinde sig på NATO-territorium. Hvis NATO's udvidelse skulle standses, måtte der demonstreres magt, og det blev der netop over for Georgien og Ukraine, der stod for tur. Ifølge Anna Libak har Rusland for at svække og splitte Vesten brugt en række instrumenter fra den sovjetiske værktøjskasse – giftmord, påvirkningskampagner (*fake news*), militære trusler, territoriale krænkelser og økonomisk støtte til Ruslandsvenlige partier i Europa.

Som andre iagttagere har gjort opmærksom på, findes disse instrumenter dog også i USA's værktøjskasse.

Det er ikke formålstjenligt at sætte sin vilje igennem, selv om man har styrke til det, hvis man derved skaber problemer for sig selv. Det er det, vi i stort omfang har gjort

Jeg vil ikke komme nærmere ind på enkeltheder i denne sørgelige proces, men blot henvise til kyndige og erfarne personer som George F. Kennan, Henry Kissinger og den tidligere USA-ambassadør i Sovjetunionen, Jack Matlock. Det er ikke formålstjenligt at sætte sin vilje igennem, selv om man har styrke til det, hvis man derved skaber problemer for sig selv. Det er det, vi i stort omfang har gjort.

Hvad angår Ukraine, har vestlige medier og politikere leveret en glansbilledhistorie om det demokratiske Ukraine kontra det totalitære Rusland. Ikke mindst amerikanske diplomater og Ukraine-”eksperter” som Victoria Nuland (*”Fuck the EU!”*) og deres danske eftersnakkere har misinformeret om Ukraine.

Det er, som om vi ikke længere er i stand til blot i nogen grad at beskrive og opfatte reelle historiske og politiske kendsgerninger, herunder vores egen adfærd, nuanceret. Alt bliver gjort til historier om mørkets kræfter versus lysets børn, skurke imod uskyldige ofre. En heftig moralisering præger vore forestillinger om, hvad der foregår. Vi er altid de (bedre)vidende og uegennyttige iagttagere, som ikke hypper egne økonomiske og realpolitiske interesser. Vore forestillinger, opfattelser og handlinger er altid korrekte. ”Russerne” er altid de slemme. Vi har mistet evnen til at se, hvordan andre ser på os.

Jeg vil understrege, at alt naturligvis ikke er ét fedt, og at alle forestillinger, ideer og handlinger ikke er lige gode. Der findes ingen ideelle samfundssystemer, men det var jo ikke tilfældigt, at det sovjetiske regime måtte bruge mange ressourcer på at holde borgere inde, som gerne ville *ud*, mens de amerikanske

myndigheder fandt det nødvendigt at begrænse antallet, der udefra ville *ind* i USA. Det har også sine gode grunde, at så mange har forladt og ønsker at forlade Den Russiske Føderation. Magtmisbrug og korrupsion gennemsyrrer som sagt systemet. Men det er ikke ensbetydende med, at alt, hvad den nuværende russiske ledelse siger og gør, er forkert, farligt og dæmonisk.

Den russiske ledelse har faktisk ret, når den siger, at USA/Vesten anvender en *dobbelt målestok* ved beskrivelser af hhv. Den Russiske Føderations og Vestens handlinger. USA's/NATO's aktive støtte til Kosovos løsrivelse fra Serbien i 1999-2008 skabte et farligt præcedens, som Rusland kunne henvise til ved løsrivelsen af Krim fra Ukraine. USA's støtte til statskuppet i Kiev i februar 2014 i kølvandet på en væbnet opstand er et andet farligt præcedens. Kuppet annullerede en netop underskrevet aftale mellem den lovlige præsident og oppositionen om nyvalg, en aftale, der var kommet i stand i kraft af fransk, polsk og tysk diplomati.

Det var positivt, at de hidtidige sovjetrepublikker blev selvstændige nationalstater. Det var godt, at de tre små baltiske nationer er blevet frie, og at deres sikkerhed garanteres af NATO. Det er også et gode for russerne, at de ikke skal bruge kræfter og ressourcer på at kontrollere og undertrykke et stort antal fremmede nationer i deres nærhed, og at man ikke længere skal høre på fabler om, hvor glade de undertrykte nationer var for deres undertrykkelse.

Ukraines ret til statslig selvstændighed er ligeledes ukrænkelig, og Moskvas håndtering af den trussel, man så fra USA's/NATO's side med et kommende ukrainsk NATO-medlemskab, har været forkert for ikke at sige forkastelig. Men hvis vi havde lyttet til de russiske bekymringer, havde vi måske fundet en løsning, der både sikrede Ukraines territoriale integritet og tog hensyn til Ruslands sikkerhedsinteresser. Så ville den nuværende misère kunne være undgået.

Rusland som trussel mod verden, Europa og Danmark?

Vi hører og læser hele tiden, at Rusland udgør en formidabel trussel. Vore medier bringer meldinger som "Putins appetit på verdensherredømme: Først tog han Syrien. Nu går han også efter Afrika", "Den russiske præsident har de facto taget magten i Syrien. Nu går han efter en endnu større mundfuld: Afrika", og "Vladimir Putin er umættelig".⁴

Dagen efter gennemførte USA en flere timer lang militæraktion i det Syrien, som Putin angiveligt havde erobret og kontrollerede, for at dræbe Islamisk Stats leder. "Appetitten på Afrika" viste sig at være et salgsmotiv for russiske våben, der fandt sted i byen Sotji i Rusland. Det fremgik i øvrigt af artiklen, at Ruslands eksport til afrikanske stater har været en kæmpeunderskudsforretning, hvor Rusland har afskrevet gæld for milliarder af US-dollars. Den russiske samhandel med Afrika er uhyre beskedent: 20 mia. dollars over for USA's 61 mia., Kinas 200 mia. og EU's 300 mia. dollars.

Tidligere forsvarsminister Claus Hjort Frederiksen mener, at russerne forsøger at underminere den europæiske sikkerhed og undergrave vort demokrati – det sidste ved at sprede falske nyheder og desinformation i cyberspace samt ved påvirkningskampagner. Han tilføjer dog, at han ”tror på gode argumenter i et frit og åbent demokrati”.⁵

Danmarks fremmeste ekspertise, hvad angår udefra kommende trusler mod Danmark og dets nærområde, er Forsvarets Efterretningstjeneste. FE's trusselsvurdering fra november 2017 lød, at det var ”usandsynligt”, at Rusland vil gennemføre et direkte militært angreb på de tre baltiske stater.

I FE's vurdering fra 2018 hedder det, at Østersøregionen fortsat er præget af spændinger mellem NATO og Rusland, men at det fortsat er ”usandsynligt, at Rusland med overlæg vil tage militære initiativer, der medfører høj risiko for en direkte militær konflikt med [et] NATO, der står samlet”. Det hedder videre, at det ikke er muligt for Rusland at genvinde⁶ dominerende indflydelse over dem på grund af deres NATO- og EU-medlemskab.” Det vurderes, at Rusland fortsat vil være ”en betydelig sikkerhedspolitisk udfordring” for Vesten og Danmark.

Der er ingen som helst tvivl om, at den russiske regering på forskellig vis forsøger at påvirke den politiske udvikling i andre lande. Det ville være mere mærkeligt, hvis den ikke forsøgte. Det gør alle regeringer efter evne – og har altid gjort. USA og Danmark gør det naturligvis også – USA unægtelig med større gennemslagskraft end Danmark. Med præsident Obamas ord gør USA det, ”because it is right!”. Israels premierminister Benjamin Netanyahu mente dog ikke, at det var rigtigt, da Obamas regering i det skjulte ydede støtte til Netanyahus modstandere for at forhindre hans genvalg.

 Vestlige forestillinger om, hvor udspekuleret og effektiv den russiske propaganda og påvirkning er, er vildt overdrevne. Tror nogen virkelig på, at Rusland har kunnet påvirke frie valg i USA, Frankrig, Tyskland og England?

Vestlige forestillinger om, hvor udspekuleret og effektiv den russiske propaganda og påvirkning er, er vildt overdrevne. Tror nogen virkelig på, at Rusland har kunnet påvirke frie valg i USA, Frankrig, Tyskland og England? Der er aldrig blevet fremlagt overbevisende dokumentation for, at russisk påvirkning har flyttet en eneste stemme. FE vurderer, at russiske påvirkningskampagner kan komme til at udgøre en *fremtidig* trussel mod Danmark. Det er i det hele taget påfaldende, hvor hyppigt ordet ”sandsynlig” anvendes i FE's vurdering af russiske påvirkningskampagner i fremtiden.

Hvordan jeg (næsten) blev radikaliseret

Jeg tror ligesom Claus Hjort Frederiksen på argumenter i en fri og åben debat. Frie valg i demokratiske nationer er ægte afspejlinger af vælgernes valg

og prioriteringer. Der var således gode, dvs. rationelle, grunde til, at Donald Trump blev valgt til USA's præsident i november 2016. En meget stor del af de amerikanske vælgere mente, at den permanente klasse af politikere i begge partier negligerede dem og var ligeglade med de meget reelle problemer, Washingtons politik havde skabt for dem. Outsideren Trump tog derimod deres problemer og bekymringer alvorligt.

Især det demokratiske parti og dets medier blev så bestyrkede og fornærmede over Trumps valg, at de ikke har villet anerkende valget som legitimt. Til den ende fik det tabende demokratiske parti med Hillary Clinton som fanebærer fabrikeret et primitivt sammensurium af rygter, sladder og udokumenterede påstande om, at det i virkeligheden var Putin, der havde fået Trump indsat i Det Hvide Hus – ”*The Russia Collusion*”⁷

Et hysterisk selvsving bredte sig og bemægtigede sig amerikanske medier. Det varer ved endnu tre år senere og har for længst også bredt sig til Europa, hvor medierne ukritisk repeterede denne ganske usandsynlige sammensværgelsesteori. Flere kongresudvalg og en særlig udnævnt undersøger, tidligere FBI-chef Robert Mueller, med en omfangsrig stab af erfarne anklagere og et ubegrænset budget, har alle konkluderet, at der *ikke* var noget grundlag for sammensværgelsesteorien.

Der er tale om en særdeles alvorlig politisk krise, hvis kerne er et forsøg på at annullere et demokratisk valg, fordi det tabende politiske parti og dets medier ikke anerkender det demokratiske valgs legitimitet. Som den erfarne republikanske politiker og kommentator Newt Gingrich træffende har sagt det: – Det demokratiske partis ledere vågner hver morgen og siger til sig selv: Trump har begået en forbrydelse. Bare vi vidste, hvad det er, han har gjort, så vi kan få ham afsat!

USA er et demokrati og en retsstat. USA er også Danmarks vigtigste allierede, og vi skylder USA og den amerikanske befolkning stor tak for USA's indsats som Vesteuropas beskytter under Den Kolde Krig. Netop derfor bør vi tage bestræbelserne på at delegitimere den amerikanske befolknings valg alvorligt.

Trump er vulgær,anfængelig og impulsiv, men om han er mere vulgær end Clinton, er et åbent spørgsmål. Clinton var udadtil mere sleben, men hans amoralske adfærd var horribel. I det anklageskrift, som den særlige anklager Kenn Starr i 1998 udarbejdede til Kongressen i forbindelse med bestræbelserne på at få Clinton afsat, figurerede der 11 alvorlige forbrydelser. Clinton blev fradømt retten til at drive advokatvirksomhed, og han måtte betale en af de kvinder, han seksuelt havde forulempet, en lille million dollars i erstatning. Clinton blev dog ikke afsat, da der ikke kunne samlet et flertal på to tredjedele i senatet herfor.

Det er ikke Trump, der er problemet i den alvorlige politiske krise i USA. Trump har sin tid, men har i øvrigt fået gennemført eller er i færd med at gennemføre vigtige reformer. Det er det demokratiske partis og dets allierede

i embedsapparatets forsøg på at omgøre et demokratisk valg og kuppe en lovligt valgt præsident, der er det store og principielle problem. At man kan få sig selv, elitemedierne og en stor del af offentligheden til uden nogen form for belæg at tro, at USA's nuværende præsident er købt og betalt af Kreml, er Putins agent og dermed landsforræder, er så infantilt, at man kan få alvorlig mistro til sundheden i det amerikanske politiske system.

Hysteriet er ikke fremkaldt af russisk påvirkning, men af amerikanske politikere, medier og politiserende embedsmænd i FBI, CIA og Justitsministeriet. Det er for længst blevet dokumenteret, og det vil efter alt at dømme blive endnu mere grundigt belyst i den nærmeste fremtid. Det er forstemmende, at danske politikere, medier og eksperter ikke for længst har påpeget disse ting, men i stedet har sunget med på den falske og farlige melodi om Rusland som bagmand for Trump. Man skal ikke være nervøs for, at russisk propaganda kunstigt kan fremkalde uenighed og modsætninger i et åbent demokrati med fri debat. Man skal derimod tage afstand fra den kriminalisering af bestemte ytringer, som nu finder sted. End ikke i Den Kolde Krigs koldeste periode greb danske politikere til den slags midler.

Det republikanske parti har dog bevaret jordforbindelsen. Republikanske politikere samt seriøse journalister og juridiske eksperter har gjort en stor indsats for at dæmpe hysteriet og påvise, at den eneste ”*Russia Colusion*” har bestået i Hillary Clintons partis finansiering af sammenskrivningen og udbredelsen af anonyme russiske kilder i form af det såkaldte ”*Russia Dossier*”. I Kreml må de se på farcen i Washington med vantro øjne.

Truslen mod de vestlige samfund kommer indefra – ikke fra Putin og Rusland

USA er plaget af talrige alvorlige problemer, men den politiske klasse har blot ladet stå til. Der er millioner af illegale immigranter i landet, der virker som løntrykkere. I amerikanske storbyer dræbes hvert år mange hundrede – i hver by. Tusindvis dør hvert år af narkotikamisbrug. USA's statsgæld er alarmende stor og vokser for hvert år.⁸ EU befinder sig i en dyb krise, som ligeledes er selvforskyldt, og som intet som helst har at gøre med Putins Rusland. Flerparten i de europæiske nationer er derimod dybt bekymrede over den masseindvandring af muslimer fra Mellemøsten og Nordafrika, som politikerne har iværksat/tilladt, og som har skabt utryghed på både kort og langt sigt.

De ledende europæiske politiske kræfter og medierne bagatelliserer problemerne og siger, at det nok skal gå (”*Wir schaffen dass!*”), og at det ikke kan være anderledes. Befolkningen må vænne sig til den voksende vold og kriminalitet som følge af det multikulturelle eksperiment. I stedet for de højst reelle og konkrete problemer, som vi kan se med egne øjne, fortæller man os, at vi i stedet skal vi frygte en imaginær trussel fra Rusland.

Noter

- 1** Ole Nørgaard skrev en bog med titlen Politisk deltagelse i Sovjetunionen (1979), som er et af de mest bizarre produkter fra den danske selvforståelsesskole.
- 2** Andrey Kazankov i Weekendavisen 06.09.2019 med henvisning til direktøren for Wiesenthal Centers afdeling i Israel.
- 3** Anna Libak i Kold Krig igen? red. Af Bent Jensen og Peter la Cour (2018), s. 76-77.
- 4** Jyllands-Posten 26.10.2019.
- 5** Hjort Frederiksen i Kold Krig igen? s. 17, 20, 22,25.
- 6** Det var ikke Rusland, men Sovjetunionen, der havde dominerende indflydelse på de tre baltiske stater.
- 7** Gregg Jarrett: The Russia Hoax (2018).
- 8** Tucker Carlson: Ship of Fools (2018).